

Küçük balıklardan oluşan sürü-
yü avlamak için çevrelemiş hin-
deli balığı

Kılık Değiştirmiş Tehlike

AKREPBALIĞI

Üzerimde yüzen barok görüntüyle karşılaşınca, bu hayal ürünü bir yaratık, diye düşündüm. Çizgili ve yuvarlak noktali yüzgeçlerini çırpan bu balık, İsrail'in güney kıyısı açıklarında Aqaba Körfezi'ndeki garip mercan kayalıkları ülkesinde de karşıma çıkmıştı.

Yüzgeçleri bu balığa verilen bir çok isme ilham kaynağı olmuştur: Aslanbalığı, zebrabalığı, ateşbalığı... Şimdi ise, göğsündeki tüye benzer yüzgeçleri yüzünden birçok deniz biyoloğu ona hindibalığı de-

mektedir. Ben hep bu balığın, Bavyera'nın çılgın kralı II. Ludwig'in kaprisi yüzünden saray ressamı tarafından yaratıldığını hayal ederim. Oldukça yavaş hareket eden, lüzumsuz süslerle dolu bu hindibalığı, ilk bakışta avlanmayı bekleyen bir ördek gibi görünmektedir. Ama aslında, sırtında, karnında ve arkasındaki zehir yüklü dikenleri ile çok iyi korunmuş bir avcıdır.

Scorpaenidae familyasındaki birçok türün ayırdedici özelliği olan zehirli dikenler iyi bir savunma

Agaba Körfezi'nde devriye gezen hindibalıkları

mekanizmasıdır. Akrepbalığı ailesi dünyada üçyüz kadar üye içerir. Kızıldeniz'in bir kolu olan Aqaba Körfezi, cömertçe dağıtılmış güzelliklerden, dünyanın en zehirli balığı olan taşbalığına kadar bir düzine türün evidir.

Öğleden sonra geç vakitlerde donuk donuk titreyen güneş ışığı, kayalıkları bir ayna salonuna dönüştürür. Burada, ortaklaşa avcılığa benzeyen, balıklar arasında pek nadir olan ve hindibalığı için daha önce belgelenmemiş bir olaya şahit oldum. Küçük balıklardan oluşmuş bir sürü, yüzeyin hemen altında bir avize gibi asılı ve hareketsizdi. Beş hindibalığı, sürüyü adeta güdücüsüne bir daire oluşturarak toplu bir hale soktular. İki hindibalığı biraz daha yaklaştılar, saldırdılar ve birkaç gümüşü balık ortadan yok oldu. Sonra onlar geri çekilip dairedeki yerlerini alınca, diğerleri avcılığa başladılar.

Sinai kumlarının Aqaba Körfezi'ne kavuştuğu yerde devriye gezen hindibalığının küçük kabukluları ortaya çıkarmak için karn yüzgeçleriyle dibi süpürdüğünü gördüm. Hindibalıkları ve diğer akrep balıkları kendilerini göstermeden pusuya yattılar ve yosun kaplı kapsüllerinden çıkan yavru balıkları ele geçirmek için beklemeye başladılar.

Bu dehşetli manzarayı görüntülemek için kumlu dipte uzanmışken, yarım düzine kadar hindibalığı birer birer yaklaştı. Az sonra etrafım sarılmıştı. Zehirli yüzgeçler elimin tersini adeta fırçalarken, kameranam sıkı sıkı sarıldım. Hindibalığının zehri insanoğlu için öldürücü olmamasına rağmen, şiddetli ve acı veren bir sokma, mide bulantısı, felç ve çarpıntılara yol

Kısa yüzgeçli aslanbalığının dikenlerinin ve vücudunun üzerinde, mercan tomurcuklarıyla uyum sağlama adına yarayan canlı bir saçak bulunur.

Hareketsizce bekleyen üç kayabalığı

açabilir. Balık, tehdit edildiği zaman, sırtındaki yüzgeçleri saldırganı doğru yönlendirmek üzere başını öne eğer. Fakat ben onları alarma geçirecek hiçbir hareket yapmadım ve onlar da sıkıcı bir toplantıdaki konuklar gibi çekip gittiler.

Beş metre kadar yüzmüş ve bir gelincik çiçeği ile bunun üzerinde, dokunaçlarının etrafında yaşayan bir karidesin resmini çekmeğe başlamıştım ki, birdenbire balık tuzağı çetesi ile çevrildim. Bana baktılar ve aniden eşyalarını keşfettiler. Yüzgeç ve çenelerinin bir iki hareketiyle karidesim ortadan kayboldu. Hindibalıklar gidince kendimi toplantıdaki davetlilere yabancı bir garson gibi hissettim.

Kayalıklarla dolu dibe baktım ve dip bana baktı. Gözlerle dolu bir mercan yığını gibi görünen ve bana bakan, *Inimicus filamentosus* idi (Bu balığa şeytan akrepbalığı da denilir). Çok şaşırarak, yanındaki yeşil kaya gibi görünen şeyin başka bir tür olan

Scorpaenopsis diabolus olduğunu farkettim. Çok iyi kamufler olmuş bu iki balık, hareketsizce dibe oturmuş, ufak kabukları ve balıkları bekliyorlardı.

Eilat açıklarındaki siğ sularda bu örneklerle karşılaşmadan önce, İsraili deniz doğabilimcisi David Fridman ile beraber bir *Inimicus* için haftalarca dolaşmıştım. Kısa, ince uzun "bacakları" (sert ölü deri ile kaplı yüzgeçleri), balığın dip boyunca yürümesini sağlar. Yürümek onun gizli güzelliğini ortaya çıkarır. İşaret bayrakları gibi altın sarısı ve siyah yüzgeçleriyle kuyruğu, saldırganlara balığın zehirli olduğu uyarısını gönderir. İşaretler her iki cinsten de bulunur ve çiftleşme için balığın kendi türünü ayırt edebilmesine yarar. Bu türlerde döllenme vücut dışındadır, yani suda olur.

Kısa yüzgeçli aslanbalığının (*Dendrochirus branchypterus*) dikenlerinin ve vücudunun üzerinde mercan tomurcuklarıyla uyum sağlamasına yardım edecek bir saçak bulunur.

Yürerken gizli güzelliği ortaya çıkan şeytan akrebalığının yüzgeç ve kuyruğundaki siyah ve altın sarısı renkler, düşmanlarını zehirli olduğuna dair uyarır.

Maskeli baloya katılan bir kaya üçlüsü gibi duran taşbalıkları, akrebalıklarının en korkulanıdır. Yüzdüğü çok nadir görülün *Synanceia verrucosa*, su da dikkatsizce yürüyen uzun bacaklı kuşların üzerine basabileceği şekilde, sıç sulara uzanıp bekler. Dikenleri çok güçlü bir zehirle doludur. İğnesi o kadar ızdırıp vericidir ki, sokağın zaman insanlar ölmek için dua ederler ve bazıları dileklerine kavuşurlar.

Kurbanın ayağının veya elinin sırttaki dikenlere yaptığı basınç, iğnenin etrafındaki zehirli bezler bulunduran kılıfı aşağıya iter. Bu bezler zehri, iğne kadar sivri olan dikenin üzerindeki iki oluk boyunca sıkıştırılır. Yani, kurbanın tetiği kendisinin çektiği söylenebilir. Ölü bir taşbalığı tarafından sokulan biri, sakat bile kalabilir. Avustralya'da geliştirilmiş olan bir panzehir, dünyadaki dört *Synanceia* türünün ancak ikisine karşı etkilidir.

Taşbalığının derisi de zehirlidir. Dış görünüşü siğile benzeyen tüberküllerin içindeki bezler çeşitli toksinler bulundururlar. Balığın derisi küçük kurtlar, kabuklular ve yosunlar için ev sahipliği de yapar. Taşbalığı periyodik olarak bu kabuğu döker, pembe ve kırmızı rengi ortaya çıkar. Dış görünüş ve zehir, taşbalığına yalnızca tek düşman bırakmıştır: Denizyılanı.

Diğer akrebalıkları, akrabaları arasında bile

İçindeki oluklardan çok kuvvetli bir zehir çıkaran taşbalığı dikenini.

tehlikededirler. Bunu, fotoğraf çekmek için bir taşbalığına doğru eğildiğimde öğrendim. Paletim son hatasını yapan küçük bir akrebalığını hareketlendirdi ve o da gidip bir taşbalığının üzerinde durdu. Taşbalığı bir şimşek hızıyla ağzını açtı ve kuzenini yuttu. Sonra durdu ve esneyerek çenesini iyice açtı. Ben de bu tehlikeli balığın karşılaşacağım en son deniz canavarı olmasını diledim.

National Geographic'den çev.: Can TİTİTÜNCÜ

FİLLER NASIL KONUŞURLAR?

Filler geniş alanlara dağıldıkları ve birbirlerini göremedikleri zaman bile birbirleriyle haberleşirler. Bunu nasıl yaparlar?

Cornell Üniversitesi araştırmacıları bir filin başının ön kısmından çıkan düşük frekanslı bağırma sesleri kaydetmiştir. Başın ön kısmında geniş açılan deliğin üzerindeki deri davul gibi titretilmektedir. Bu araştırmacılar, sesin gerçekte ses klišelerinde başlamasından şüphelenmektedirler. Kaynağı ne olursa olsun, ses, normal olarak insanın duyamayacağı kadar alçaktır.

Düşük frekanslı sesler 12 milden fazla yol alabilirler. Eğer gerçekte ne olduğu şimdiye kadar kesin olarak belirlenememiş olan bu ses, filinlerin konuşmalarının bir yolu ise, bu iri hayvanların karmaşık sosyal davranışlarını açıklamaya yardımcı olacaktır. Afrika'nın vahşi ortamında filleri gözlemek, araştırmacılara bazı ipuçları verecektir.

Çev.: N.Şüle ÇEVİK

**GÖZÜNÜ KAPAYAN,
YALNIZ KENDİNE
GÜNDÜZÜ GECE YAPAR.**